

1234567 תנ"ך

הרב שמואל יעקב בורנשטיין שליט"א

ר"י בישיבת חברון - גאולה

## תורה חגרי שק

השכינה של המקדש הוא הכבוד שהי' בהר סני, כמו שהאריך בזה הרמב"ן ריש פ' תרומה, למדנו שהמסגרת והצורה של המקום המיוחד לעבודה הוא הכבוד של הר סיני דהיינו קבלת התורה והעמילות בה, וכתב ר' ירוחם זצוק"ל [המשגיח דמיר] במכתב "מי יודע צורת ישיבתנו בכללה מהי, ללון בעומקה של הלכה והלימוד בעיון רב", דהיינו הישיבה היא מקור לכל מילי דמיטב לעבודה ויר"ש ואמונה, וגמ"ח, אבל הצורה והמסגרת שמשם באים כל המעלות היא ללון בעומקה של הלכה והלימוד בעיון רב.

היה ידוע ומפורסם בצדקותו בגודל עבודתו באהבת הבריות המופלגת והחשובה שלו, אבל שורש הכל היה ללון בעומקה של הלכה והלימוד בעיון רב, ללא הפסק וללא סיג.

אפשר להרגיש בלשון המקונן [קינות ט"ב] תורה חגרי שק התפלישי באפרים, אבל יחיד עשי לך ומספד תמרורים, יש מצב שהתורה בעצמה מתאבלת, פי' הדברים דאיתא במשנה שהעוסק בתורה לשמה נקרא רע אהוב, וברוח חיים כתב כן העניין לעוסק בתורה, שכל זמן שעוסק בה יותר בתמידות גם התורה מתדבקת בו יותר וזה שאמר בעוסק בתורה לשמה שנקרא רע אהוב שגם התורה אוהבת אותו, דע"י העמל

הגמרא אומרת במוע"ק אמר רב הונא אמר רבי חלבו, הרואה ספר תורה שנשרף קורע שני קריעות, אחת על הגויל ואחת על הכתב, זה אמור לגבי תורה שבכתב, ותורה שבע"פ ידועים דברי הבית הלוי שאחר מתן לוחות שניות הקלף של תורה שבע"פ הוא הלב והמח של חכם מישראל.

אוצר החכמה

כשאנחנו באים לומר דברי הספד על רבינו הנאון הצדיק רבי ראובן יוסף זכרוננו צדיק וקדוש לברכה, קורע ב' קריעות אחת על הכתב – על הגדלות והעמילות בתורה, על הרבצת התורה המופלאה, ועל השפעתו על בני תורה ועל אנשים פשוטים. ואחת על הגויל – על האדם בעצמו על האשיות הנפלאה שלו, שהיה מזיגה נפלאה של תורה ועבודה וגמילות חסדים, אולם כפי שאנחנו רואים ושומעים שורש הכל היה עמילותו ותשוקתו בתורה, מתחילתו ועד אחרית ימיו, בקוברין, קמניץ, בלומזה בפתח תקוה, בחמד, ובנתיבות, המשך אחד של עמילות בלתי פוסקת עד זיבולא בתריתא, ללא ויתורים בכל המצבים, מתוך יסורים, זה הי' השורש לכל מה שזכה.

המשכן והמקדש היה מקום מיוחד לעבודה וכדכתב הרמב"ם שתכלית המקדש הוא הקרבת קרבנות ועלי' לרגל, אבל הכבוד והשראת

בתורה זוכה האדם לרע טוב, והיא התורה בעצמה ומעלה זו שזוכים שהתורה היא אוהב נאמן היא לנצח נצחים.

ומידה זו שנעשית התורה לאוהב נאמן של הלומד מגעת ע"י שעוסק בה בכל כוחו ואוהב את התורה גם התורה אוהבת אותו וכמים הפנים לפנים, ואוהב התורה הוא נעשה ע"י היגיעה בה וכדאמרי' בספרי אם אתה רוצה לידבק באהבת חברך הוי נושא ונותן בטובתו, והשרישו לנו רבותינו שאין אדם מטיב למי שאוהב אלא אוהב למי שמיטיב. וע"ז אמרו חז"ל נפש עמל עמלה לו כי אכף עליו פיהו, הוא עמל במקום אחד והתורה עומלת לו במקום אחר, וברש"י שם מפני שמששים דברים בפיו תמיד התורה מחזרת עליו ומבקשת מאת קונה למסור לו טעמי תורה וסדריה, וכל כך למה מפני שאכף פיהו על ד"ת. ובכתובות דף ע"ו אמרו חז"ל על ריב"ל שנכנס חי לגן עדן מפני שעסק בתורה עם בעלי ראתן שכולם התרחקו מחליים, והוא סיכן עצמו ללמוד תורה עמיהם לכך לא הי' יכול מלאך המות לעמוד בעדו, וברש"י שם פירש שסיכן עצמו לכבד את התורה וביאור דבריו שלימוד התורה בכזו מסירות היא כבוד התורה, ללמוד תורה במסירות נפש בכל המצבים זה בחינת כבוד התורה.

הרגשה זו קיימת שעסוקים בהספדו של אותו גאון וצדיק וצוק"ל, תורה תורה חגרי שק והתפלשי באפרים אבל יחיד עשי לך ומספד תמרורים, זו אבילות של התורה בעצמה, שסיכן עצמו לכבד את התורה, במצבים קשים ביותר וביסורים קשים בלא שום ויתור.

כפי שהזכרנו היה מוינה מופלאה של תורה, עבודה, וגמילות חסדים, עבודת הגמילות חסדים שהי' לו הוא מופלא עד מאוד, ההטבה עם הבריות באהבה עצומה לכל אדם מישראל ולבני תורה, ודומני שאהבת הבריות ועבודת גמ"ח שלו הי' אצלו פרשה של כבוד הבריות, ומצאנו שגמילות חסדים של התורה ומה שהשרישו לנו האבות הק' יסודה היא כבוד הבריות, הרמב"ם פ"ד מהל' אבל ה"ב כתב שכר הלויה מרובה מן הכל והוא החק שחקקו אברהם אבינו בדרך החסד שנהג בה, מאכיל עובדי דרכים ומשקה אותן ומלווה אותן, וגדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכינה עכ"ל, מבואר בלשונו שמצות לוי' אינה מצוה בפנ"ע אלא היא מפרשת את כל ההכנסה באופן וצורה אחרת, החק שחקקו אאע"ה היא שהאכילה ושתיה זה יחד עם לוי' שכולה היא הנהגה של כבוד, ועובדה ידועה שסיפרו להגר"א ז"ל על עשיר גדול מכנים אורחים שנשרף ביתו, ושאל הגאון ז"ל האם קיים גם מצוות לוי' ונענה בשלילה, אמר כתוב ויטע אשל, דורשים חז"ל אכילה שתי' לווי', וכשלא קיים לוי' נשארו אותיות אש בלבד, למדנו שכשאין לוי' נהפך לאש האכילה ושתיה כי חסר הנהגת כבוד הבריות, היסוד שחקקו אאע"ה, וכשלומדים כל פרשת הכנסת אורחים של אאע"ה מוצאים שכולה היתה הנהגת כבוד, וירץ לקראתם, וישתחו, אם נא מצאתי חן בעיני עבדך, ההתייחסות לכל אדם שנברא בצלם.

ושורש הדברים הם דברי חז"ל בתהילים שאמרו שאאע"ה נתקנא ביושבי התיבה ושאל

ולמדנו שמצות כיבוד אב היא לא רק ההנהגה המעשית אלא ההערכה ההתייחסות והמחשבה, ואם מצינו כלל זה בכיבוד אר"א יש ללמוד שזה כלל בכיבוד בכלל, כבוד התורה וכבוד הבריות.

מידה זו של כבוד אפשר לקיים רק ע"י התבוננות במעלת השני ודרכם של בנ"א לא רק שאינם מתבוננים במעלת השני אלא אם נמצא חסרון, כל האדם נראה לעין החסרון, וכבר כ' בארחות חיים להרא"ש אל תעש דבר שילענו הבריות שדרכם של בנ"א להעלים המוכות ולגלות הרעות, ורבינו חיים מוולאזין ז"ל מפרש את הפסוק כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם, דרך בנ"א שאדם עומד מול חברו הרי ימינו כנגד שמאלו של חברו ושמאלו כנגד ימינו של חברו, אבל שאדם מסתכל בבואה שלו שנראית דרך המים הרי ימין כנגד ימין ושמאל כנגד שמאל, והוא משום שאדם רואה את שמאלו של חברו בצד ימין היינו שרואה את צד החולשה של חברו בימין בחזק ובתקיפות, ואת הימין דהיינו מעלותיו של חברו רואה ביד כחה, משא"כ את עצמו רואה ימין בימינו ושמאל בשמאלו, וצריך שיהיה כמים הפנים כן לב האדם לאדם שיראה את חברו כמו שרואה את עצמו.

לפיכך נתבעו תלמידי ר"ע על צרות עין שלא נהגו כבוד זה בזה, דהוי חדא מילתא כשלא רואים נכון את חברו דהיינו בצרות עין לא שייך כיבוד.

רבינו יונה ז"ל שמדבר בענין ההתדבקות במידותיו של הקב"ה מוסיף מה הוא ממציא את העולם אף אתה תמציאנו ותקימנו ותחפוץ

את שם מה היא הזכות שזכה לצאת מן התיבה ולהקים את העולם וא"ל בזכות הצדקה שעשו בתיבה שפירנסו את הבע"ח ונדדו שנתם מעיניהם, נשא אאע"ה ק"ו אם כך בבע"ה כ"ש בבנ"א שהם בצלמו של הקב"ה, באותה שעה ויטע אשל בבאר שבע, אומות העולם ירשו את מידת נח שהיתה רק הרגשת צער, אבל אנחנו ירשנו מאאע"ה את החק שחקק באש"ל - והוא ענין כבוד הבריות. הגאון הקדוש רבי ראובן יוסף היה דוגמה חיה שכל העבודה העצומה שלו בגמילות חסדים היתה עבודה של כבוד הבריות.

יש להתעורר עוד בנקודה זו כעת שעומדים אנו בימי האבילות על תלמידי רבי עקיבא שנסתלקו, ואמרו חז"ל משום שלא נהגו כבוד זה בזה, והגר"א קוטלר ז"ל מבאר שעמק העונש הוא ההפסד על כ"ד אלף שהיו צריכין להיות מוסרי התורה ולא זכו לכך, וכל המסורת באה רק ע"י חמשה תלמידים, וכל זה בא על שלא נהגו כבוד זה.

וראוי להתבונן במדה כנגד מדה שיש כאן, דהנה כגמרא כתוב על שלא נהגו כבוד זה בזה, ובמדרש כתוב משום שהיתה עיניהם צרה אלו באלו, ולכא"ו הטעמים סותרים, אולם צריך להבין דהוי חדא מילתא, ונראה יסוד גדול בכיבוד, דמצות כיבוד אב ואם כתב החי-אדם כלל ס"ז דהכיבוד היא במחשבה ובמעשה ובדיבור, במחשבה כדכתיב נבזה בעיניו נמאם ואת יראי ד' יכבד והיינו יכבד במחשבה דאין לומר דהיינו כדיבור שא"כ הן שוין בעיניו כמוהו אע"כ דר"ל שמכבדם בלבו שהם חשובים בעיניו ובלבו,

מכסאו מחבקו ומנשקו, אהבת הבריות, אהבה לבני תורה, את יראי ד' יכבד, זו היתה החותמת של כל הנהגת גמילות חסדים שלו.

<sup>אוצר החכמה</sup> ידוע שהיה עמוד צלותהון דישראל בכח תפילתו, והגמרא בסנהדרין ל"ז אומרת הנהו בריוני דהוי בשיבבותי דר' זירא דהוי מקרב להו כי היכי דנהדרו להו בתיובתא והוי קפדו רבנן כי נח נפשי דר"ז אמרי עד האידנא הוי הריכא קטין שקיה דהוי בעי עלן רחמי, השתא מאן בעי עלן רחמי, הרהרו בלייביהו ועבדו תשובה. ההרגשה שאיבדנו עמודא דצלותא דעד השתא הוי האי גאון וצדיק בעי עלן רחמי השתא מאן בעי עלן רחמי, הרהרו בלייביהו ועבדו תשובה.

השי"ת יעזור שמה כאן עומד ומשמש אף התם עומד ומשמש, לעמוד בתפילה לפני בורא עולם לעורר רחמים על צרות הכלל והפרט, ויהי מליץ יושר על משפחתו, על בני תורה, ועל כל כלל ישראל, ונזכה לבלע המות לנצח ומחה ד' דמעה מעל כל פנים בביאת גוא"צ במהרה בימינו אמן.

[נאמר במלאת השלושים בהיכל כולל חוון-איש]

ותרצה כל אדם, וכוונתו כשם שהקב"ה מקיים העולם כן צריך ב"א לקיים את העולם ע"י שיחפץ וירצה בכל אדם, וביאור הדברים דהנה בבריאת העולם היה כל יום יצירה אחרת ואעפ"כ לא נסתיימה הבריאה אלא ע"י וירא אלוקים כי טוב, וביאר הרמב"ן שכביכול ראה הקב"ה את הבריאה בעין טובה וזהו שאמר ר"י עין טובה חפץ ורצון עם כל אדם שהוא הכח המקיים את הבריאה, ועד"ז גם כח קיום התורה כדאיתא בנדרים לא נתנה תורה אלא למשה וזרעו בלבד ומשה נהג בה טובת עין ומסרה לישראל, ומפרש שם דהיינו פלפולא של תורה.

ושמעתי לבאר בזה, שכח הפלפול הוא כח קיומה של תורה, וכדאיתא שכאשר נשתכחו ג' מאות הלכות בימי אכלו של משה החזירן עתניאל בן קנו בפלפולא. זה הכח שמבטיח את קיום התורה גם במצב של שכחה כוח זה נמסר לכלל ישראל ע"י מידת טובת עין של משרע"ה, כדי לזכות להיות ממשיך מסירת התורה לכלל ישראל צריך מידת עין טובה, ולכן תלמידי רבי עקיבא לא זכו להיות מוסרי התורה משום היות עיניהם צרה זה בזה.

דמות זו שראינו שהיה רואה ת"ח הי' עומד